

Sygn. akt III AUa 229/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Horbulewicz
Sędziowie:	SSA Michał Bober SSO del. Lucyna Ramlo (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Lidia Pedynkowska

po rozpoznaniu w dniu 18 października 2013 r. w Gdańsku

sprawy M. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o zwrot nienależnego świadczenia z odsetkami

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 27 listopada 2012 r., sygn. akt IV U 1785/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 229/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 sierpnia 2012 r., znak (...) / 20R/SER/G, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz art. 84 ust. 11, ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. nr 137, poz. 887 ze zm.) zobowiązał M. W. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 lutego 2011 r. do 31 sierpnia 2011 r., w kwocie 13.369,17 zł i odsetek za okres od 22 lutego 2011 r. do 31 sierpnia 2012 r. t.j. do dnia wydania decyzji, w kwocie 2.225, 93 zł.

W odwołaniu od powyższej decyzji M. W. podniosła, iż nie otrzymała informacji o nieprawnie pobranym świadczeniu w powyższym okresie oraz, iż wydana jej dokumentacja rencisty była ważna do 31 sierpnia 2011 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie odwołania podtrzymując stanowisko zajęte w skarżonej decyzji.

Po rozpoznaniu sprawy wyrokiem z dnia 27 listopada 2012 r., sygn. akt VU 1785/12, Sąd Okręgowy w Toruniu w punkcie I zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż zobowiązał M. W. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 lutego 2011 r. do 31 sierpnia 2011 r., w kwocie 13.369,17 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 6 września 2012 r., w punkcie II oddalił odwołanie w pozostałej części.

Sąd Okręgowy ustalił, iż M. W. była uprawniona do renty rodzinnej na podstawie decyzji z 25 sierpnia 1989 r. (...) R po zmarłym 30 czerwca 1989 r. Wnioskodawczyni ukończyła Policealne (...) w T. na kierunku technik bezpieczeństwa i higieny pracy uzyskując świadectwo ukończenia szkoły. 18-19.01.2011 przystąpiła do egzaminu zawodowego potwierdzającego kwalifikacje zawodowe i w dniu 28.02.2011r. uzyskała tytuł technika bezpieczeństwa i higieny pracy. Od 1 września 2011r. M. W. jest z kolei słuchaczką Policealnej Szkoły (...) na kierunku (...)”. W tym stanie faktycznym (...) Oddział w T. wydał w dniu 31 sierpnia 2012 r. skarżoną decyzję zobowiązując M. W. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 1 lutego 2011 r. do 31 sierpnia 2011 r., w kwocie 13.369,17 zł i odsetek za okres od 22 lutego 2011 r. do 31 sierpnia 2012 r. t. j. do dnia wydania decyzji, w kwocie 2.225,93 zł. Wnioskodawczyni odebrała decyzję w dniu 6 września 2012 r.

Przechodząc do rozważań prawnych Sąd Okręgowy odniósł się do przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227) wskazując, iż stosownie do art. 68 ust. 1 prawo do renty rodzinnej przysługuje dzieciom własnym, dzieciom drugiego małżonka i dzieciom przysposobionym

- 1) do ukończenia 16 lat;
- 2) do ukończenia nauki w szkole jeżeli ukończyła 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
- 3) bez względu na wiek, jeżeli stał się całkowicie niezdolny do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolny do pracy w okresie, o którym mowa w pkt. 1 lub 2.

Celem takiego unormowania jest zapewnienie środków utrzymania młodej osobie do dnia gdy może ona już samodzielnie zarabiać na swoje utrzymanie jeżeli nie zamierza uzyskać wyższych kwalifikacji zawodowych w drodze nauki w szkole. W sytuacji kontynuowania nauki po ukończeniu 16 roku życia, osobie takiej przysługuje prawo do dalszej wypłaty renty rodzinnej aż do ukończenia 25 roku życia. Utratę uprawnień przed ukończeniem tego wieku powoduje ukończenie nauki (dotyczy do również takich sytuacji jak usunięcie ze szkoły, skreślenie z listy studentów itp.). Nie ma bowiem wówczas przeszkód do niezwłocznego podjęcia pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami zwłaszcza, że całość przepisów prawnych regulujących prawo do renty rodzinnej dla dzieci wskazuje, że zasadniczym celem omawianego świadczenia jest dostarczanie środków utrzymania tym dzieciom pracownika (rencisty), które w związku z kształceniem się w szkole nie wykonują pracy stanowiącej źródło utrzymania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.04.1996r., II UR 4/96, OSNP 1996/20/311). Sąd Okręgowy przytoczył również stanowisko doktryny oraz orzecznictwo Sądu Najwyższego, zgodnie z którym zasadniczym celem renty rodzinnej jest dostarczenie środków utrzymania dzieciom zmarłej osoby do czasu ukończenia przez nie 16 lat dając im w ten sposób możliwość zdobycia podstawowego wykształcenia. W przypadku chęci kontynuowania nauki prawo do wypłaty dalszej renty przysługuje jednakże tylko do osiągnięcia 25 roku życia, a zatem jest ona przeznaczona dla tych dzieci, które wykazują chęć zdobycia wykształcenia i faktycznie kontynuują naukę w szkole, podnosząc swoje kwalifikacje zawodowe. Podnoszeniem kwalifikacji zawodowych nie można nazwać samego posiadania zaświadczenia potwierdzającego fakt kontynuowania nauki, albowiem istnieje zasadnicza różnica między uczęszczaniem na zajęcia, poddawaniem się ocenie nauczycieli, zdobywaniem wiedzy, a jedynie wpisaniem się na listę słuchaczy szkoły.

W dalszej kolejności Sąd Okręgowy przytoczył treść art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którym osoba która nienależnie pobrała świadczenie obowiązana jest do jego zwrotu. Świadczeniami nienależnie pobranymi (art. 138 ust. 2 pkt. 1 ustawy) są świadczenia wypłacane mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części jeżeli osoba pobierająca

świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Wnioskodawczyni została pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Sąd Okręgowy podniósł, iż w niniejszej sprawie – wbrew temu co podnosiła wnioskodawczyni – nie było istotne czy została ona powiadomiona o tym, że bezpodstawnie pobierała świadczenie oraz miała ważną legitymację rencisty do 31 sierpnia 2011r., ale czy kontynuowała naukę dzielając w całości stanowisko Sądu Apelacyjnego wyrażone w wyroku z 29 listopada 2011r. sygn. akt III AUa 746/11. W tej sytuacji zgodnie z cytowanym przepisem wnioskodawczyni zobowiązana jest do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Nie jest to jedyna sankcja, ponieważ art. 84 ust. 1 ustawy o s.u.s. nakłada dodatkowo obowiązek uiszczenia odsetek za zwłokę, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego. Kwoty nienależnie pobranych świadczeń podlegają zwrotowi bez odsetek, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający te świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane (art. 84 ust. 11 ustawy o s.u.s.).

Odesłanie do prawa cywilnego w kwestii naliczania i ustalania odsetek oznacza, że organy ZUS naliczać powinny odsetki ustawowe (art. 359 § 2 k.c.) od dnia doręczenia decyzji obligującej do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia (por. orzecznictwo SN odnoszące się do stosunków cywilnych: wyrok z dnia 8 lipca 1977 r., II CR 233/77, Lex nr 7962; uchwała z dnia 6 marca 1991 r., III CZP 2/91, OSNCAPiUS 1991, nr 7, poz. 93; wyrok z dnia 30 marca 1998 r., III CKN 330/97, OSNCAPiUS 1998, nr 12, poz. 209). Zasada naliczania odsetek od nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych została wprowadzona wraz z wejściem w życie ustawy o s.u.s., tj. od dnia 1 stycznia 1999 r. Wnioskodawczyni odebrała decyzję 6 września 2012r. zatem od tej daty winny być naliczane odsetki.

Z tych względów Sąd Okręgowy zmienił decyzję co do daty początkowej, od której wnioskodawczyni będzie zobowiązana do zapłaty świadczenia wraz z ustawowymi odsetkami na mocy art. 477¹⁴ § 2 kpc., a w pozostałej części oddalił odwołanie 477¹⁴ § 1 kpc.

Apelację od powyższego wyroku wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. zaskarżając orzeczenie w całości, wnosząc o zmianę w punktu I i oddalenie odwołania w całości.

Skarżonemu orzeczeniu zarzucił naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz art. 84 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.) kwestionując przyjętą przez Sąd Okręgowy datę początkową, od której wnioskodawczyni winna być zobowiązana do zapłaty odsetek od nienależnie pobranych świadczeń. Apelujący wskazał, iż w kodeksie cywilnym – do którego odwołuje art. 84 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych – brak jest ustawowej definicji odsetek. Jak wynika z kolei z piśmiennictwa i orzecznictwa odsetki pełnią różne funkcje, ale można stwierdzić, iż najważniejsza z nich to wynagrodzenie za korzystanie z cudzego kapitału. Odsetki nie mają jednolitego charakteru, spełniają bowiem różne funkcje gospodarcze. Co do zasady wyróżnić można dwa rodzaje odsetek: zwykłe (kapitałowe), które pełnią przede wszystkim funkcje wynagrodzenia za korzystanie z cudzego kapitału oraz odsetki za opóźnienie, stanowiące rekompensatę za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego. Warto podkreślić, iż obowiązek świadczenia odsetek wiąże się z korzystaniem z pieniędzy. Korzystanie jest podstawowym uprawnieniem właściciela, do treści którego tradycyjnie zalicza się uprawnienie do posiadania rzeczy (ius possidendi), do używania rzeczy (ius utendi), do pobierania pożytków (ius fruendi), do dyspozycji faktycznej, włącznie z uprawnieniem zniszczenia rzeczy (ius abudendi). Dla powstania obowiązku świadczenia odsetek konieczne jest zatem, aby właściciel rzeczy przekazał prawo do korzystania z rzeczy innej osobie. Innymi słowy pojęcie odsetek rozumiane jest jako wynagrodzenie za korzystanie przez dłużnika z cudzych pieniędzy należnych wierzycielowi, obliczone według określonej stopy procentowej w stosunku do wysokości kapitału oraz okresu jego eksploatacji. Powyższe przemawia, zdaniem apelującego, za prawidłowością skarżonej decyzji z dnia 31 sierpnia 2012 r. i wskazaną w niej datę początkową naliczania odsetek.

Organ rentowy zwrócił też uwagę na treść art. 84 ust. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zgodnie z którą kwoty nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych podlegają zwrotowi bez odsetek za zwłokę, tylko

wówczas kiedy osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający te świadczenie o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane. W przedmiotowej sprawie wnioskodawczyni nie poinformowała Oddziału o zaprzestaniu nauki. W związku z czym każdego miesiąca wchodziła w posiadanie pieniędzy z państwowego funduszu ubezpieczeń społecznych, dysponując nimi bezpodstawnie. Zdaniem organu rentowego odsetki winny być naliczone poczynając od 22.02.2011 r., albowiem odsetki będą miały za zadanie rekompensatę spadku wartości pieniądza, którymi niezasadnie dysponowała wnioskodawczyni, pozbawiając zasilenie nimi funduszu ubezpieczeń społecznych.

Wnioskodawczyni M. W. nie zajęła stanowiska w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. nie była zasadna i nie zasługiwała na uwzględnienie.

Stan faktyczny sprawy pozostawał poza sporem. Uprawniona do renty rodzinnej M. W. w okresie od lutego 2011 r., tj. od czasu ukończenia Policealnego (...) w T., do dnia 1 września 2011 r., tj. podjęcia dalszej nauki w Policealnej (...) w W., nie miała statusu ucznia i nie pobierała nauki. W okresie tym wymogi art. 68 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie zostały spełnione. Pobrane wówczas świadczenia należało uznać zatem za nienależnie i podlegające zwrotowi w myśl art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, co zasadnie ustalił Sąd Okręgowy, a co nie stanowiło również przedmiotu apelacji.

W sprawie bezspornym było nadto, iż skarżona decyzja organu rentowego z dnia 31 sierpnia 2012 r. została wnioskodawczyni doręczona w dniu 6 września 2012 r. Upřednio, przed jej wydaniem, organ rentowy nie wzywał wnioskodawczyni do zwrotu nienależnych świadczeń w innej formie. Jedyne skierowane do wnioskodawczyni w toku postępowania wyjaśniającego pismo z dnia 29 czerwca 2012 r. dotyczyło wyłącznie zobowiązania do przedstawienia informacji w przedmiocie ewentualnego kontynuowania nauki w okresie od 1.02.2011 r. do 31.08.2011 r. (pismo k. 81 akt rentowych).

Zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. (Dz. U. z 2009 r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11. Powołany przepis ust. 11 wskazuje, iż jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający te świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, kwoty nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych podlegają zwrotowi bez odsetek za zwłokę.

W sprawie bezspornym było, iż wnioskodawczyni nie poinformowała organu rentowego o braku podstawy do pobierania renty rodzinnej w spornym okresie, mylnie wychodząc z założenia, iż prawo to przysługuje jej mimo przerwy w nauce wobec legitymowania się ważną legitymacją rencisty. Wnioskodawczyni jest zatem zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wraz z odsetkami, przy czym jak słusznie ocenił Sąd Okręgowy, datę rozpoczęcia ich naliczania nie można utożsamiać z datą ustania uprawnień do świadczenia aktualizującą obowiązek ich zwrotu. Świadczenia te wywodzą się bowiem z innej podstawy prawnej. O ile obowiązek zwrotu świadczenia „głównego”, tj. nienależnie pobranego świadczenia emerytalno-rentowego dotyczy całego okresu ich pobierania, od momentu pierwszej kwoty (miesiąca) do czasu wstrzymania wypłaty świadczenia bądź ponownego nabycia do nich prawa, to obowiązek zapłaty odsetek jako świadczenia wtórnego aktualizuje się dopiero w momencie poinformowania strony zobowiązanej do zwrotu nienależnych pobranych świadczeń o takim obowiązku. Instytucja nienależnie pobranych świadczeń jest regulowana ustawowo – art. 138 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.) – i każde świadczenie przyznane bądź wypłacone we wskazanych w tej definicji okolicznościach staje się świadczeniem nienależnym. Żądanie zwrotu takiego świadczenia musi się jednak odbyć w drodze wydania decyzji administracyjnej i dopiero od momentu jej skutecznego doręczenia na osobie zobowiązanej ciąży obowiązek ich zwrotu. Ta data „aktywizuje” również wcześniej nie istniejący obowiązek odsetkowy, będący należnością wtórną. Na analogicznym stanowisko

pozostaje również orzecznictwo sądów apelacyjnych, w tym Sądu Apelacyjnego w Krakowie, który w wyroku z dnia 21 marca 2013 r. (III AUa 1311/12) tożsamo wskazuje, iż "Żądanie zwrotu" nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji (można powiedzieć, że staje się wymagalne w tym momencie, a nie w czasie spełniania świadczeń). Z tą chwilą następuje też wymagalność (w prawnym znaczeniu według prawa cywilnego - art. 359 § 2 k.c.) roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 k.c.). Z tą też chwilą rozpoczyna się bieg przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek (art. 120 § 1 k.c.).

Powyższego znajduje odzwierciedlenie również w orzecznictwie Sądu Najwyższego, której w uzasadnieniu do wyroku z dnia 3 lutego 2010 r. (I UK 210/09) przypomina, iż „świadczenia z ubezpieczeń społecznych są przyznawane w drodze decyzji administracyjnych i na podstawie decyzji administracyjnych są wypłacane. Nie można zatem utrzymywać, że świadczenia wypłacone na podstawie pozostającej w obrocie prawnym decyzji administracyjnej jako nienależne podlegały zwrotowi w dacie wypłaty, choćby przesłanki przyznania świadczenia w rzeczywistości nie istniały lub odpadły. Świadczenia w myśl art. 84 ustawy systemowej i art. 138 ustawy o emeryturach i rentach uważane za nienależne podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Pogląd ten umacnia treść art. 84 ust. 4 i ust. 7 ustawy systemowej, w których użyte zostały sformułowania "kwoty nienależnie pobranych świadczeń ustalone prawomocną decyzją" (ust. 4) oraz "uprawomocnienie się decyzji ustalającej te należności" (ust. 7). Świadomość uzyskania prawa do świadczeń na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo innego rodzaju wprowadzenia w błąd organu rentowego jest jedynie jedną z przesłanek wydania decyzji. Organ rentowy jest przy tym - z mocy art. 138 ustawy emerytalnej (tak samo z mocy art. 84 ustawy systemowej) - ograniczony co do okresu, za który może żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń. W tej decyzji organ określa kwotę świadczeń nienależnych. Od kwoty wymienionej w decyzji należą się odsetki " w wysokości i na zasadach prawa cywilnego".

Zasadą określoną w prawie cywilnym, odnoszącą się do odsetek jest natomiast – jak wyjaśnia dalej Sąd Najwyższy w cytowanym orzeczeniu – możliwość ich żądania w razie opóźnienia się dłużnika ze spełnieniem świadczenia (art. 481 § 1 k.c.). Określenie terminu, od kiedy dłużnik - pobierający nienależne świadczenie z ubezpieczenia społecznego - opóźnia się z jego zwrotem nie jest objęte odesłaniem. Nie jest to materia "zasad prawa cywilnego" lecz prawa ubezpieczeń społecznych. "Zasady prawa cywilnego" regulujące opóźnienie dłużnika w spełnieniu świadczenia cywilnoprawnego są różnorodne, uzależnione od rodzaju świadczenia. Odesłanie do prawa cywilnego nie dotyczy terminów wymagalności świadczeń cywilnoprawnych ani - co się z tym wiąże - określenia, od kiedy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia. Są to zasady dotyczące odsetek tylko pośrednio. Odesłanie byłoby niejednoznaczne, gdyby rozumieć je tak szeroko, gdyż w prawie cywilnym opóźnienie dłużnika uregulowane jest w różnorodny sposób w zależności od tego, jakiego świadczenia dotyczy. Określenia od kiedy należą się odsetki od świadczeń z ubezpieczenia społecznego, także od świadczeń podlegających zwrotowi, należy poszukiwać w prawie ubezpieczeń społecznych a nie w prawie cywilnym. Przypomnieć można (...) że odsetki aczkolwiek pełnią w pewnym sensie funkcję odszkodowawczą, nie są odszkodowaniem, nie ma zatem podstaw do rozważania tego, czy ubezpieczona dopuściła się czynu niedozwolonego w sprawie, której przedmiotem są jedynie odsetki." Tożsame stanowisko zajął Sąd Najwyższy również w wyroku z dnia 16 grudnia 2008 r. (I UK 154/08) wskazując, iż Odesłanie do "prawa cywilnego" dotyczy wyłącznie zasad zapłaty i wysokości odsetek, a nie zasad zwrotu nienależnego świadczenia. Nie ma żadnych podstaw do stosowania przepisów prawa cywilnego (o bezpodstawnym wzbogaceniu lub czynie niedozwolonym) do oceny wymagalności, czy przedawnienia samego nienależnie pobranego świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2007 r., I UK 90/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 301). Zasady określające zwrot takiego świadczenia ze względu na upływ czasu (dawność, w tym znaczeniu potocznie przedawnienie) wskazane są w art. 138 ust. 4 i 5 ustawy o emeryturach i rentach (zasadniczo za okres nie dłuższy niż 3 lata od "żądania zwrotu", czyli wydania decyzji w tym przedmiocie). "Żądanie zwrotu" nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji (można powiedzieć, że staje się wymagalne w tym momencie, a nie w czasie spełniania świadczeń). Z tą chwilą następuje też wymagalność (w prawnym znaczeniu według prawa cywilnego - art. 359 § 2 k.c.) roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 k.c.). Z

tą też chwilą rozpoczyna się bieg przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek (art. 120 § 1 k.c.; por. wskazany wyżej komentarz).

Sąd Apelacyjny w niniejszej sprawie w pełni przychylił się do powyższego stanowiska, nie uznając przeciwnej argumentacji podniesionej przez apelujący organ rentowy. Wnioskodawczyni niewątpliwie nie dopełniając ciążącego na niej obowiązku i nie zawiadomiła organu rentowego o fakcie zaprzestania kontynuowania nauki, a w konsekwencji przez okres od lutego do sierpnia 2011 r. korzystała z nienależnych jej środków pieniężnych. Powyższe nie przekłada się jednak na prawidłowość zobowiązania wnioskodawczyni do obowiązku zwrotu tej kwoty wraz z odsetkami już od daty rozpoczęcia pobierania nienależnych świadczeń, co miałyby stanowić „wynagrodzenie za korzystanie przez dłużnika z cudzych pieniędzy należnych wierzycielowi” oraz „zrekompensować spadek wartości pieniądza”. Jak wyżej wyjaśniono odsetki w prawie ubezpieczeń społecznych nie pełnią tożsamej funkcji jak w prawie cywilnym, nie stanowią odszkodowania czy innej formy zadośćuczynienia systemowi ubezpieczeń społecznych za pobierane w czasie rzeczywistym nienależne świadczenia. Każde zobowiązanie i uprawnienie w prawie ubezpieczeń społecznych musi wynikać z decyzji, która to dopiero kształtuje prawa i obowiązki osób zainteresowanych. Organ rentowy ma zatem prawo żądać odsetek ustawowych liczonych od chwili, od której ubezpieczony pozostaje w opóźnieniu, a ta "uaktywnia się" dopiero z chwilą wezwania do zapłaty. W przypadku nienależnie pobranego świadczenia z ubezpieczenia społecznego wezwaniem do zapłaty jest doręczenie decyzji organu rentowego stwierdzającej obowiązek zwrotu. Żądanie wyprzedzające to wydarzenie należy uznać za błędne, co w pełni prawidłowo ocenił Sąd Okręgowy.

Reasumując, z uwagi na poczynione wyżej rozważania Sąd Apelacyjny uznał wyrok Sądu I instancji za słuszny i zgodny ze stanem prawnym. Prawidłowo ustalony stan faktyczny i trafna ocena materiału dowodowego skutkowałą właściwą interpretacją i zastosowaniem przepisów prawa materialnego w zakresie ustalenia prawidłowej daty nałożenia na wnioskodawczynię obowiązku uiszczenia odsetek od nienależnie pobranej renty rodzinnej, zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Przeciwna argumentacja apelującego, pozostająca w sprzeczności z istotą obowiązującej w tym zakresie regulacji prawej, nie zasługiwała na uwzględnienie,

Apelacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych podlegała oddaleniu, o czym orzeczono na podstawie art. 385 kpc.

/-/SSA M. Bober /-/SSA G. Horbulewicz /-/SSO del. Lucyna Ramlo